

A JOGI TÁRGYAK (DIGITÁLIS) OKTATÁS-MÓDSZERTANI KIHÍVÁSAI ÉS LEHETŐSÉGEI A RENDŐRTISZTKÉPZÉSBEN

1. Az ötlet és az apropó

Szerzőpárosunk a kétezres évek elején az EU-konform rendészeti képzés egy hazánkban akkor újonnan megjelent elemének, a tréningnek a tapasztalatait kutatta, üdvözölve annak hathatóságát.¹ Aktuálisan szintén egy nővum, a pandémia miatt bevezetett digitális oktatás került érdeklődésünk középpontjába,² amelynek apropóján fókuszcsoportos interjú módszerével vizsgálódtunk. A két témakör közös nevezőjeként az oktatás módszertani megújítását emeljük ki. A módszertan lényege éppen az, hogy bármit lehet változatosan, érdekesen és hatékonyan tanítani, mert nem a mi a lényeg, hanem a hogyan. Azaz az oktatók előtt álló, aktuálisan elsősorban a digitalizációval, távoktatással összefüggő kihívások megoldása a módszertani kompetenciákban – azok híján természetesen a fejlesztésükben – rejlik. Tekintettel arra, hogy a Nemzeti Közszoigálati Egyetemen meghirdetett ún. Kreatív Tanulás Program keretében a problémakör generális kutatása zajlik, és folyamatban van az oktatók általános pedagógiai-módszertani felkészítésének előkészítése is,³ figyelmünket kifejezetten a Rendészettudományi Karon folyó rendőrtisztképzésre irányítottuk, és a hallgatói körben gyakran nehéznek, „száraznak” tartott jogi tárgyak oktatására korlátoztuk.

2. A jogi (alapú) tárgyak a rendőrtisztképzésben

A rendészeti felsőoktatásnak szükségképpen és jelentőségteljes építőkövei a jogi, illetve jogi alapú tanulmányok,⁴ amelyek aránya a tanmenetben meglátásunk szerint jelentős, tekintve, hogy a képzés ~25%-ban kifejezetten jogi, további ~25%-ban pedig meghatározó jogi alapokkal bíró (jogi jellegű) tanulmányokból áll,⁵ a tanult jogi normák terén pedig kimeneti kompetencia előírás a *rutinszerű alkalmazás képessége*.⁶

¹ Amberg Erzsébet – Molnár Katalin: Személyiségfejlesztő módszerek felhasználása a kommunikációban. Magyar Rendészet 2004/4. 135. o. 147. o.

² A Nemzeti Közszoigálati Egyetemen bevezetett távolléti oktatásról Molnár Katalin blogjának (lásd: <http://www.nyelvilektorolas.hu/digitalis-naplo/>) vendégeiként több oktató készített ún. digitális naplóbejegyzéseket.

³ A Program rendezvényeiről bővebb tájékoztatás érhető el az alábbi weboldalakon: <http://www.nyelvilektorolas.hu/digitalis-naplo-7-resz-kreativ-tunder-esete-tanulassal/>, <https://www.youtube.com/watch?v=0ODFMeOX4qI&t=2s>.

⁴ Ez a rendészet tanának fogalmából is levezethető, amelyen azoknak a tudományos módszerekkel feltárt fogalmaknak és törvényszerűségeknek a rendszerbe foglalt összessége értendő, amelyek alkalmasak a rendészet működésének, szervezetének és jogi szabályozásának leírására. Finszter Géza: A rendészet elmélete. KJK-Kerszöv Jogi és Üzleti Kiadó. Budapest, 2003. 22. o.

⁵ A fenti megállapítás alapját a négyéves bűnügyi alapképzési szak tanóra-, kredit- és vizsgaterve képezte. A különféle szakirányok – bűnüldözési, bűnügyi felderítő, gazdasági nyomozó, adó- és pénzügyi nyomozó – képzésstruktúrájában a jogi oktatás szintén hasonló arányokat mutat. Lád bővebben: a Bűnügyi igazgatási

Az egyes tantárgyak jogi jellegének dominanciájáról természetesen eltérő megközelítések léteznek, amelyeket tiszteletben tartunk. Nem vitatható ugyanakkor a rendészettudomány, valamint az állam- és jogtudomány közötti szoros összefüggés, amelyet a két tudományterület egymáshoz való viszonya⁷ mellett az is mutat, hogy bizonyos, a rendészeti tevékenységben nélkülözhetetlen ismereteket biztosító jogágak, így például a büntetőjog tanóraszámja és tartalma terén a rendőrtisztképzés rokonítható a jogi egyetemeken folyó képzéssel.⁸ Ez a párhuzamosság látható más közjogi tárgyak – büntetőeljárás jog, közigazgatási jog – oktatásában is.⁹ A jogi és a rendészettudományi képzés párhuzamossága – az NKE RTK „csonkolt jogi kar” profilja¹⁰ – okán kiindulásként áttekintettük a jogi képzésben feltárt oktatás-módszertani problémákat.

Címszavakban elmondható, hogy a jogi felsőoktatást a gyenge önreflexió jellemzi, nincs kapcsolat a jogászképzés és a pedagógia tudományos műhelyei között.¹¹ Míg a képzés preferenciája a jogági dogmatikák átadása, a gyakorlati jogászai készségek kialakítását döntően a végzett jogászokat foglalkoztató szervezeteknek engedik át.¹² Meglehet, a gyakorlatiasítás igénye a jogászképzésnek csupán a közbeszédben jelen lévő ál-problémája, hiszen a hallgatók adaptációs képességének elméleti bázisát a képzőhelyek alakítják ki.¹³ A felsőoktatás paradigmaváltásának lényege mindenesetre a tanulási eredmény alapú oktatás volna.¹⁴

A minket foglalkoztató kérdés, hogy vajon felmerülnek-e a fenti dilemmák az NKE RTK falain belül folyó jogi oktatásban is? Ha igen, milyen sajátosságokat és főleg miféle megoldási lehetőségeket magukban hordozva?

alapképzési szak ajánlott tanterve című dokumentumot, https://rtk.uni-nke.hu/document/rtk-uni-nke-hu/Bunugyi_igazgatasi_alapkepzesi_szak_tanterv_2020_21.pdf

⁶ Lásd például a Büntetőjogi igazgatási alapképzési szak Képzési és Kimeneti Követelményeiben megfogalmazottakat, https://rtk.uni-nke.hu/document/rtk-uni-nke-hu/Bunugyi_igazgatasi_alapkepzesi_szak_kkk.pdf (Letöltés ideje: 2021.07.22.)

⁷ Az egyik legfrissebb állásfoglalás szerint az állam- és jogtudományoktól elkülönült, ugyanakkor ennek az önálló diszciplínának az ernyője alatt elhelyezhető rendészettudomány keretei között az egyes tudományok a legfontosabb állami és igazgatási funkció, a közbiztonság és a közrend védelme érdekében ötvöződnek. Vö.: Hautzinger Zoltán: A rendészettudomány határtudományai. Magyar Rendészet, 2020/3. 137-138. o.

⁸ Az NKE RTK BTI Büntetőjogi Tanszék munkatársai által a KÖFOP 2.1.2- VÉKOP-15 a jó kormányzást megalapozó közszolgálat-fejlesztés című projekt keretei között végzett, a büntető anyagi jog oktatásának fejlesztési lehetőségeit vizsgáló kutatás eredményei alapján.

⁹ Más jogágak tanítására ugyanakkor jóval szerényebb órakeretek között vagy egyáltalán nem kerül sor a rendészeti képzésben – ilyen például a rendészeti civiljog vagy a nemzetközi jog –, hiszen a tanórákeret jelentős része az ún. rendőrszakmai normarendszer elsajátítására áll rendelkezésre.

¹⁰ Schubauer Hargitai Veronika: A civiljogi tárgyak oktatásának gyakorlati problémái. Magyar Rendészet, 2019/4. 98. o.

¹¹ Fleck Zoltán: A jogászképzés módszertani dilemmái. Neveléstudomány, 2018/4. sz., 30. o. http://nevelestudomany.elte.hu/downloads/2018/nevelestudomany_2018_4_30-38.pdf (Letöltés ideje: 2021.07.22.)

¹² Pokol Béla: A jogi oktatás mint a jogrendszer része. Jogelméleti Szemle 2001/1. Forrás: <http://jesz.ajk.elte.hu/pokol5.html> (Letöltés ideje: 2021.07.22.)

¹³ Karsai Krisztina: Aki nem tudja csinálni, tanítja? Egy cáfolat, avagy gondolatok a büntetőjogi tárgyak oktatásáról. In: Ad valorem. A Pólay Elemér Alapítvány könyvtára (61). Iurisperitus Bt., Szeged, 2016. 196-197.o.

¹⁴ Derényi András: A tanulási eredmények megjelenése a felsőoktatásban. Hungarológiai Évkönyv. Dialóg Campus. Budapest, 2011. 73–74. o.

3. A fókuszcsoporthoz vizsgálat

3.1. A kutatás – cél, módszer, célcsoport

Ahogy arra a bevezetésben rámutattunk, a jogi tárgyak tanítása a rendészeti felsőoktatásban speciális. Kutatásunk célja volt feltárni ezeket a sajátosságokat, és megvizsgálni, hogy az oktatásuk milyen korszerű pedagógiai módszertani eszközökkel lenne/lehetne (a leg)hatékonyabb, és ennek érdekében milyen lépésekre volna szükség.

Munkánkat leginkább a fókuszcsoporthoz interjú módszere támogathatta, amely a vizsgált kérdéskör minőségi megismerésére, vélemények, attitűdök összegyűjtésére ad módot. Legnagyobb értéke emellett az interakció, valamint a diskurzus kibontakozását támogató csoportdinamika.¹⁵ A fókuszcsoporthoz megszervezésére 2021. június 3-án kétórás időtartamban került sor az NKE RTK-n jogot oktató kolléga részvételével. A célcsoport összetételének kialakításánál szem előtt tartottuk, hogy ennél a módszernél a kutatott terület részletes, kimerítő feltárása a cél,¹⁶ így arra törekedtünk, hogy lefedjük az összes olyan jogi területet, amelyeket a rendőrtisztképzésben oktatnak.¹⁷ Ebből a szempontból mintavételünk tehát reprezentatívnak tekinthető. Esetünkben ún. szakértői csoportról van szó, tekintve, hogy a fókuszinterjú hét alanya egy, két vagy három évtizede foglalkozik jogi tantárgyak oktatásával, és fontos, hogy többségében más felsőoktatási intézményekben is régóta tanítanak. A célcsoport jellemzőit illetően – életkor, a jogi végzettség megszerzésének ideje, intézménye, egyéb releváns végzettség – diffúz. Ez a tényező támogatta, hogy megfigyelhessük, észlelhető-e valami különbség (fejlődés?) az általuk diákként tapasztalt és az aktuális jogi oktatás között.¹⁸

A kutatási szituációban – meglátásunk és visszajelzéseik alapján is – érdemi szakmai párbeszéd indult meg, amely által lehetőség nyílt a formális és informális információszerezésre. A hét irányított kérdés¹⁹ mentén zajló beszélgetésben minden résztvevő egyforma arányban szerepelt, általában ugyanabban a sorrendben haladva a hozzászólásokkal. A légkört dinamizmus, egyúttal türelem, értő és elfogadó reflexiók jellemezték jó hangulatú közös történetekkel kiegészülve, kifejezetten gazdag tartalmat szolgáltatva. A beszélgetést rögzítettük, szó szerint lejegyeztük, majd tematikus elemzésnek vetettük alá. Az eredetileg kialakított interjúkérdések mentén csoportosítottuk, azután

¹⁵ Vö.: Letenyey László (szerk.): Településkutatás. A települési és térségi tervezés társadalomtudományos megalapozása. IV. Fókuszcsoporthoz interjú, L'Harmattan Ráció Kiadó, Budapest, 2004-2005. 99. o.; V. ö.: Boncz Imre (szerk.): Kutatásmódszertani alapismeretek. Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar, Pécs, 2015. 38. o.

¹⁶ Boncz Imre (szerk.): i. m., u. o.

¹⁷ Az oktatott tárgyak egy része jogi egyetemeken is oktatott önálló jogág, más részük kizárólagosan a rendészeti tisztképzésben megjelenő, a rendészeti jog terepére alá vonható jogi (alapú) tárgy.

¹⁸ A fókuszcsoporthoz alanyainak életkora 38-tól 65 évig terjed, jogi végzettségüket különböző jogi felsőoktatási intézményekben szereztek (ELTE, PPKE, PTE, KGRE, ME) 1983 és 2011 között, különféle tagozatokon. Három fő rendelkezik nappali tagozatos rendőrtiszt főiskolai végzettséggel is. Andragógiai, pedagógusi végzettségű személy nincs a megkérdezettek között.

¹⁹ 1. Hogyan tanítottak? Hogyan tanultál? Hogyan zajlottak a számonkérések? 2. Mit gondoltál akkor a tanításról és a számonkérésről? És mit gondolsz róla most, hogy már magad is tanítasz? 3. Mi jelent neked a jogi tárgyak tanításában a legnagyobb nehézséget? 4. Van-e valami saját technikád, praktikád, jó gyakorlatod, ami bejön? 5. Hogyan lehet jól számon kérni a jogi tantárgyakat? Tételes jogi tudás és/vagy megértés? 6. Mi okozott külön kihívást számodra és/vagy a hallgatók számára a digitális oktatásban? Mi volt benne jó? 7. Szeretsz-e tanítani? Miért igen vagy miért nem?

manuálisan összegeztük a válaszokat, amelyeknek a tanulmány terjedelmi korlátaihoz igazított, kivonatolt változata a következő egységben olvasható.²⁰

3.2. A válaszok elemzése

1. Annak a kérdésnek a mentén, hogy a résztvevőket hogyan tanították, kérték számon és hogyan tanultak, megmutatkozott a jogi tárgyak oktatásának két alapvető módszere, a frontálisan zajló nagyelőadás és az ott elhangzottak szintén tanári dominanciával működő szeminarizálása, amelyek érdekességét leginkább az előadó retorikai felkészültségéhez kötötték. Válaszaikból kimutatható a tananyagellátottság és a szemléltetés terén az idő múlásának egyértelműen kedvező hatása. A foglalkozások módszereit illetően döntően a jogszabályok magyarázata, kommentálása, értelmezése zajlott, nem ritkán diktálással, amely a 2000-es évek elején némely intézményben minimális jogtárhasználati képzéssel egészült ki. A számonkérések egykor a válaszadók egy része szerint kiegyensúlyozottan vegyes formában, más részük szerint zömében szóban, „gyakorlati elemekre fókuszálva” zajlottak. A tudás felméréseinek középpontjában – nyilván az intézménytől és annak egy-egy oktatójától függően különböző fokú szigorral –, a jogszabály általában és döntő mértékben szó szerinti, memoriterszerű ismerete és annak magyarázata állt. A memoriterszerű számonkérés célszerűsége a jogi oktatás fejlesztésével foglalkozó írásokban is visszatérő vitapontként jelentkezik.²¹ A megkérdezettek vagy a jogi oktatásban általában bevett – a törvényszöveg szó szerinti tudását az elemzés alapfeltételének tekintő – vagy a jogszabályhasználat megengedettségével mellett gyakorlati képességekre fókuszáló vagy pedig egyfajta vegyes megoldás – kiemelt szabályrészek, normaelemek szó szerinti tudásának elvárása – mellett foglaltak állást.²²
2. Átérve a tanítási, számonkérési tapasztalatokra, alapvetően negatív oktatói vélemények rajzolódtak ki a diákok tanulási szokásairól, hozzáállásáról, motiváltságáról, amelyek háttérben több tényező is felmerül. Így elsődlegesen a hallgatók hozott készségei, az egyre bővülő és komplexebbé váló, elsajátítandó joganyag. Kérdés, hogy mit tehet az oktató az alapos egyéni felkészültséget nem mutató hallgatók segítése érdekében.
3. A válaszadók a jogi tárgyak oktatásának két nehézségét emelték ki. Ilyen a tudás átadása a hallgatók hozott anyanyelvi – tegyük hozzá: a legtöbb esetben igen hiányos –

²⁰ A közeljövőben tervezzük kutatási eredményeink részletezőbb bemutatását is.

²¹ Ez a kérdés felmerül valamennyi, a tanulmányunkban hivatkozott, jogi oktatással kapcsolatos írásban, így itt csak egy átfogó művet emelünk ki, utalva a szerző további, a témakörben készült írására is: Nagy Zsolt: A jogi oktatás fejlődése és aktuális kérdései, Szeged 2005. PhD értekezés, különösen 150-155. o., 164-169. o. Itt megjegyezzük azt is, hogy bizonyos, a jogi stúdiumok oktatását érintő oktatás-módszertani megújulási törekvések a középfokú rendészeti oktatásban is jelen vannak, amelyek fókuszpontja a kombinált módszerekkel történő készségfejlesztés: Vö. Krauzer Ernő: A rendőr tiszthelyettes képzés oktatás-módszertani fejlesztési lehetőségei. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények. Pécs, 2020. 167–176. o., különösen 169. o.

²² A két vizsgáztatási stílus közötti átmenet lehetőségét jól jellemzi az egyik interjúalanyunk alábbi véleménye: „A jogi tárgyak oktatása alapvetően tételes ismeretek számonkérésére szorítkozik. Nem vitatható, hogy bizonyos mértékben, így a kollokviumokon célszerű a törvényszöveg számonkérése. De záróvizsgára inkább az összefüggések elemzése, a dogmatikai kérdések bemutatása, jogesetelemzés várható el, hiszen ekkor lehet reális a teljes tananyag átlátása annak mennyisége miatt. A jog ugyanakkor olyan, mint egy idegen nyelv, feltételezi bizonyos szókészlet, formulák bemagolását.”

kompetenciáinak, szövegértési készségeinek bázisán.²³ Emellett az általában alacsony közéleti tájékozottság nem teszi hatékonyvá az elvont jogi fogalmaknak, témáknak a hétköznapi élethez kötését aktuális példákkal.

Szakmai (jogi) nyelvezet elsajátítása nélkül viszont nem tudunk megfelelően kommunikálni, hiszen nem ugyanazt értjük bizonyos kifejezéseken. A közös nyelvezet kialakításán túl az egyes tantárgyak ismereteinek összefüggését használható egésszé kell alakítani, hogy világossá váljon azok szakmai-gyakorlati haszna. De hogyan, ha hiányoznak az alapok? Úgy véljük, nemcsak az a probléma, hogy a hallgatók nehezen tanulnak meg „jogul”, hanem az is, hogy szakemberként nem lesznek képesek a jogi szaknyelv transzformálására ügyfeleik irányába.²⁴ Látnunk kell ugyanakkor, hogy a rendőr tiszthelyettesként dolgozó levelező tagozatos hallgatók motivációja – vélhetően magasabb fokú tudatosságuk, rendszerismeretük, felelősségérzetük okán és meglévő, „ráépítésre” alkalmas szaktudásuk bázisán – nagyobb a nappali tagozatos hallgatókénál, holott logikusan a nappalisok lennének előnyben a magasabb óraszámok miatt. A fenti tapasztalatok egyik interjúalanyunk beszámolója szerint irányadók a rendőr tiszthelyettesek részére a 2020/21-es tanévben újonnan bevezetett nappali munkarendű képzés esetében is.²⁵ Az, hogy ebben az újfajta képzési formában most mekkora potenciál van, szükségszerűen még nem látszik, de bizakodók vagyunk.

4. A fent említett ismeretátadási nehézségek áthidalására kialakított oktatói praktikáikról érdeklődve bevált módszertani megoldásként említették a jogesetelemzést, a jogi tárgyú filmek elemzését, a sajtócikkek gyűjtését és feldolgozását, a hallgatói referátum tartását. A szemléltetés körében a Ppt-t és a hanganyagokat alkalmazzák az oktatók. Egyesek használnak bizonyos modernebb, szituatív módszereket is, mint a pszichodrámaszerű jogesetmegoldás és az esetjáték. Alkalmazzák a tanulás játékosításának (gemifikációjának) a hallgatók által nagyon kedvelt eszközeiként az Activity-t, a Tabut és a Barkochba-t, a kvízeket és versenyeket. A motiválással kapcsolatos megoldások között említették a válaszadók a humort, a hallgatók egyéni megszólítását egyes kérdésekkel, külső előadók meghívását, gyakorlat szervezését rendészeti szakemberek bevonásával. Több oktató hisz a rendszeres számonkérésben, a jegymegajánlás motiváló erejében.
5. A jogi tárgyak „jó” számonkérésének megvitatása során kirajzolódott, hogy azok a hagyományos jogi oktatási és számonkérési módszerek képezik az oktatók mai

²³ Megjegyezzük, hogy a különböző stílusrétegek és a hozzájuk tartozó műfajok alapvető ismerete és a használatukban szerzett jártasság is elengedhetetlen a rendvédelemben dolgozók magas fokú szakmai felkészültségéhez. Lásd bővebben: Molnár Katalin: Stílusrétegek és műfajok a rendvédelmi kommunikációban. *Belügyi Szemle* 2002/11–12. 239. o.

Láthatunk olyan példát a jogászképzésben szabadon választható tárgy keretében, amely célirányosan ezeket a készségeket fejleszti. Lásd: Fekete Balázs: Két szemeszter „jog és irodalom” szeminárium tapasztalatairól. In: Bodnár Kriszta – Fekete Balázs (szerk.): *Iustitia meghallgat. Tanulmányok a „jog és irodalom” köréből.* Budapest, MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont, Jogtudományi Intézet, 2018. 223. o.

²⁴ Lásd bővebben: Molnár Katalin: A beszédképesség szerepe a rendvédelmi munkában. *Főiskolai Figyelő* 1999/2. sz. 57-62. o.

²⁵ Körülbelül húsz évvel ezelőtt civil és hivatásos hallgatókból álló ún. vegyes szakaszokban oktatták a nappali tagozatosokat. Akkoriban a helyzet éppen a mainak a fordítottja volt, a nappalis civil hallgatók motiváltsága volt nagyobb. Lásd bővebben: Molnár Katalin: Az RTF nappali tagozatos hallgatóinak motiváltsága a kommunikációs készségek fejlesztésében. In: Molnár Katalin – Valcsicsák Imre (szerk.): *Társadalomtudományi Kutatások – rendvédelmi képzés.* Rendőrtiszt Főiskola. Budapest, 2001. 120. o.

tudásának kikezdetlenül szilárd alapjait, amelyeket joghallgatóként gyötrő, döntően frontális előadásokként, hosszas és sokszor haszontalannak bizonyuló magolásként, a tételes tudást számon kérő nehéz vizsgákként éltek meg. Bármennyire nem szerették ezeket a módszereket, saját oktatási elveikben mégis ugyanezekhez – szigor, következetesség – ragaszkodnak. Ebben a fajta tanult szigorban azért érezhető egy kis „enyhülés”, és némelyik válaszdó ad egy kis „engedményt” a csupán önmagáért való tételes jogi tudás követelményéből.

Ezt mindenképpen üdvözlendő próbálkozásnak tekintjük. Bizonyára sokakat meglep, de a szigorúság, a következetesség és az engedékenység – ami egyébként a hallgatók számára stílust, támogató-segítő attitűdöt, türelmet, kedvességet jelent – egyáltalán nem egymással ellentétes fogalmak! De hát ez már megint a pedagógia terepe. Lehetne.

A számonkérési módok között a régi hagyományokkal rendelkező írásbeli vizsgát, a hírhedt igaz-hamis zh-t, a szóbeli vizsgát megelőző írásbeli beugróztatást sorolták az oktatók, és megemlítették, hogy kevés helye van az innovációnak. A tételes jogi tudás és/vagy megértés és az értő alkalmazás dilemmájában egyelőre a tételes jogi tudás elsajátíttatása a meghatározó. Feltételezésünk szerint a kettő közötti egyensúly megtalálásához elengedhetetlen a pedagógiai módszertani eszköztár.²⁶

6. A digitális oktatás támasztotta kihívások témakörében a hallgatói viselkedésminták átalakulásával kapcsolatos, egyértelműen negatív tapasztalatokként említették a válaszdók a kötelezettségek alóli kibújás jeleit, így a diákok tanórai passzivitását, a számonkérés során a puskázás elterjedését. A kérdéssel kapcsolatos oktatói önreflexió veleje talán az, hogy az igazi, hatékony tanítás személyes kapcsolatot feltételez, hiszen egy oktató példamutatása gyakran többet, maradandóbbat taníthat, mint maga a tananyag. Ugyanakkor a jelenléti oktatás hozzáadott értéke részben pótolható online is, így például a tanár-diák kapcsolattartás kötetlenebb és gyakoribbá vált a digitális platformokon. Az oktatók alapvetően jól alkalmazkodtak az online megoldásokhoz, elkészültek az e-tananyagok, a számonkéréshez szükséges anyagok. A hallgatók évközi feladatai időben és jó színvonalon teljesültek, párhuzamosan a szóbeli záróvizsgafelkészültségnek a megszokottnál gyengébb minősége az online oktatás hiányosságaival is összefüggésbe hozható. Az online oktatás kifejezetten pozitív hozadékként tekintették a válaszdók a digitális oktatási felületek (Microsoft Teams, Moodle) által nyújtott, praktikusán használható számonkérési, értékelési, e-munkaszoba kialakítási, gyors kérdőívezésre alkalmas, chat-, illetve tartalommegosztási lehetőségeket, amelyek adaptálhatók a jelenléti oktatás során is. A tértől független, ebben a tekintetben logisztikai kötöttségekkel nem terhelt oktatásban való részvétel előnyei elsődlegesen levelező tagozaton mutatkoztak a megkérdezett oktatók véleménye szerint.
7. A tanítás szeretetének kérdése kapcsán szakmai érvként jelent meg a jogi tárgyak oktatása során a jogszerűsége, szakszerűsége és humánusra nevelés igénye – ez nem

²⁶ Intézményesítve kísérleteznek például innovatív számonkérési módszerrel a Szegedi Tudományegyetem büntügyi oktatói. Az open-book vizsga lényege, hogy a büntetőjog különös részi vizsga során a hallgatók a felelet során használhatják a büntető törvénykönyvet, így nagyobb figyelem irányulhat az adott kérdés mögöttes értelmezési rendszerére. Lásd: Szakály Zsuzsa: A jogi felsőoktatás modernizációjának kérdései. In: A jövő jogásza rovat. Wolters Kluwer, 2016. április 15. <https://jogaszvilag.hu/a-jovo-jogasza/a-jogi-felsooktatás-modernizációjának-kérdesei/> (Letöltés ideje: 2022.07.22.)

más, mint az etika és integritás megjelenése az oktatói motivációk között. Kiemelten fontos emellett a jogalkalmazói tudatosság és felelősség kialakítása, ahogyan a normák mögött meghúzódó jogalkotói szándék interpretálása is, hiszen a jogi tudás alkotja a leendő rendőrtisztek munkájának nagy részét. Az oktatás keretét biztosít a szakma szépségének láttatására, örömet okozhat benne a jogi tudás hétköznapi hasznára való rádobbanás, demonstrálható emellett a jogi műveltség és tudás elismertsége. A szakmai érvek mellett a tanítás szeretetének kifejezetten pedagógiai „töltetű” jelei is kirajzolódtak a beszélgetésben. Ilyenek a megértetés, a hallgatók fejlődésének, szakmai beválásának, sikereinek láttán érzett öröm, vagy a velük töltött idő öröme. Mindezek azt bizonyítják, hogy a tudás, attitűd átadásának szándéka ösztönös is lehet, a hallgatók tanulásra való motiválásának pedig egyik és legfontosabb záloga, hogy maga a tanár legyen motivált. Csakis ez teszi lehetővé, hogy akarjon elég jól tanítani. Ha ez adott, akkor elkezdni keresni ehhez az eszközöket, és aki keres, az talál.²⁷

A fókuszcsoporthoz tartozó interjú alapján kiemelt következtetésünk, hogy a megkérdezettek úgy látják, az állandó szakmai megújulás mellett feltétlenül szükségük volna az oktatás-módszertani kompetenciáik fejlesztésére, úgy az új generáció ismeretszerzési sajátosságainak, mint a digitális alapú oktatás lehetőségeinek jobb megismerése, adaptálása érdekében. Hiszik, hogy pedagógiai módszertani ismeretekkel felvértezve mindez sikeresebb lenne. De egy-egy továbbképzésen „nem frontális előadásokat szeretnének hallgatni arról, hogy milyenek a mai generációk”, hanem – például kreatív módszerekkel gyakorolva – aktívan tanulni ezt a mesterséget.

4. Befejezés helyett – biztatás a folytatásra!

A fókuszcsoporthoz tartozó kutatás alátámasztja, hogy a jogi oktatók oldaláról fennáll a tudatos és módszeres fejlesztés iránti igény. Ha kutatási helyszínünket, a rendőrtisztképzést vesszük, a mit viszonylag egyértelmű: a tanuló jogi (alapú) tantárgyak a rendőri munka természetéből adódóan adottak. Az oktatás tartalmán legfeljebb az egyes tantárgyakhoz társított óraszámok, a tanrendben elfoglalt helyük, sorrendjük és összefüggésrendszerük, arányaik terén lenne érdemes módosítani. Ezt az átstrukturálást egy kellően bátor kezdeményezőkésséggel felvetett szakmai párbeszéd során, konszenzus útján ki lehetne dolgozni. A válaszadóink ennek határozott igényét is megfogalmazták. A nehezebb kérdés azonban a hogyan-ra vonatkozik. Bár – tekintettel a jogtudomány nagymúltú tradícióira – az is lehet, hogy ez a könnyebb. A fókuszcsoporthoz tartozó résztvevőiben a jogi tantárgyak tanulását támogató tanári attitűd kialakítása, formálása, a pedagógiai eszköztár gazdagítása egyértelműen elemi igényként merül fel. Ráadásul ez nem új keletű, körülbelül azóta érzik a szükségét, amióta katedrara álltak. De amióta az intézménybe érkező diákok az egyre fiatalabb generációkhoz tartoznak, az oktatókban még inkább fokozódik a tehetetlenség, az eszköztelenség érzése. A digitális oktatás pedig felerősítette és sürgetőbbé tette az ehhez szükséges tudatos felkészítés vágyát. Ez kifejezetten jó hír.

Jól tudjuk, hogy a pedagógiai módszertani változások – sok más, a társadalmi szokásrendszerbe mélyen beágyazott területhez hasonlóan – nem hirtelen szoktak történni. Hogy mikor fordul át a vágy és az igény döntésbe, tervezésbe, majd pedig cselekvésbe, azt

²⁷ Molnár Katalin: A motiválás módszertani lehetőségei a felsőfokú rendészeti képzésben. In: Hegedűs Judit (szerk.): A magatartástudomány helye és szerepe a rendészeti képzésben. Nemzeti Közszerkesztési Egyetem, Budapest, 2019. 89-101. o.

növekvő aggodalommal vegyes kíváncsisággal figyeljük. A magunk részéről azonban semmiképpen nem tétlenkedünk. Egyrészt ezzel a kutatással szeretnénk volna felhívni a figyelmet a jelenségre – itt konkrétan a rendőrtisztképzésben meglévő jogi (alapú) tárgyak oktatásának fejlesztésére. Közvetve persze az egész rendészeti felsőoktatásra is kiterjeszhető mindaz, amire jutottunk, nyilván más-más konkrétummal. Ezért biztatunk másokat is arra, hogy – akár hasonló, akár más kutatási módszerekkel – térképezzék fel más szakterületeken oktató kollégáik tapasztalatait, helyzetüket, ez irányú attitűdjeiket, és az azokból leszűrhető tapasztalatokból a megfelelő következtetések levonása után cselekedjenek.²⁸

Másrészt mi mindenképpen folytatjuk saját utunkat, amely sok-sok közös gondolkodásból, konzultációból, kísérletezésből, gyakorlásból, egymásnak adott segítségből, visszajelzésekből, biztatásból áll össze. Hitünk szerint olyan valamivé, amitől a rendészeti (jogi) oktatás (is) hatékonyabb lesz.

²⁸ Az olvasó szíves figyelmébe ajánljuk a jogi oktatásmódszertan tágabb kereteivel foglalkozó művet: Fleck, Zoltán: A jogászképzés szintleíró jellemzői. Budapest, ELTE Eötvös Kiadó, 2017. https://oszkdk.oszk.hu/storage/00/02/31/28/dd/1/Fleck_A_jogaszkepzes_szintleiro_jellemzoi.pdf. (Letöltés ideje: 2021.07.22.)

Ígéretes oktatásmódszertani lehetőségként utalunk továbbá az ún. (szimulációs) jogklinika bázisú tanulás lehetőségére: Kálmán Renáta: A jogklinika, mint alternatív oktatási módszertan?! Miskolci Jogi Szemle 2019/1. 2. kötet, https://www.mjsz.uni-miskolc.hu/files/6633/7_kalmanrenata.pdf (Letöltés ideje: 2021.07.22.)